

Opgave 1 Politieke besluitvorming: leeftijdsgrens alcohol omhoog naar 18 jaar?

tekst 1

Leeftijdsgrens alcohol omhoog naar 18 jaar

Minister Hans Hoogervorst (VVD) van Volksgezondheid wil dat de leeftijdsgrens voor het kopen van bier, wijn en mixdrankjes omhoog gaat van zestien naar achttien jaar. Jongeren die zich hier niet aan houden en toch drank kopen, zijn strafbaar en krijgen een boete. Nu is het nog zo dat alleen de verkopers kunnen worden beboet als zij drank verkopen aan jongeren onder de zestien. De jongeren worden niet gestraft. Hoogervorst zal zijn plannen donderdag bekendmaken in Rotterdam tijdens een congres over alcohol-campagnes. De minister zal binnenkort gaan praten met gemeenten en andere betrokken partijen. Ook minister Johan Remkes (VVD) van Binnenlandse Zaken wordt betrokken bij het overleg, omdat meer inzet van politie nodig is

zodra de nieuwe regels zijn ingevoerd.

Zuipschuiten

Volgens Hoogervorst zijn de nieuwe regels noodzakelijk, omdat de Nederlandse jongeren de grootste zuipschuiten van Europa zijn. (...)

Geen effect

De Nederlandse detailhandel is tegen het plan van Hoogervorst de leeftijdsgrens voor het kopen van alcohol te verhogen. Volgens de winkeliers heeft deze maatregel geen enkel effect. (...) Ook Koninklijk Horeca Nederland is tegen de verhoging van de leeftijdsgrens. "Een verhoging van de leeftijdsgrens bevordert juist de illegaliteit, omdat jongeren dan niet meer in de horeca terecht kunnen. Daardoor neemt het drankmisbruik alleen maar toe," zegt directeur Jeu Claes.

bron: Elsevier van 19 januari 2006

tekst 2

Campagne van het Trimbos-instituut¹⁾

Het Trimbos-instituut snapt dat jongeren graag bij een groep willen horen en dat drinken misschien lekker en stoer is, maar je moet duidelijk maken dat alcohol veel negatieve gevolgen heeft. Die worden in de voorlichtingscampagne dan ook breed belicht: hersenen ontwikkelen zich minder goed, de botontwikkeling wordt

geremd, het geheugen werkt slechter, concentreren op school gaat moeilijker, het ontremmende effect verhoogt de kans op onveilig rijden, een verminderd reactievermogen veroorzaakt sneller verkeersongelukken en vier van de tien agressiedelicten worden onder invloed gepleegd.

naar: NRC Handelsblad van 15 december 2006

noot 1 Het Trimbos-instituut bevordert de kwaliteit van leven door het ontwikkelen en toepassen van kennis over geestelijke gezondheid, verslaving en lichamelijke ziektes die daarmee samenhangen.

tekst 3

Rapport Sociaal en Cultureel Planbureau: alcoholgebruik onder jongeren is zorgwekkend

- Uit het rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau 'De sociale staat van Nederland'¹⁾ komt drankmisbruik naar voren als een immens probleem.
- 5 In de leeftijdscategorie van 10 tot 20 jaar heeft één op de drie jongens een drankprobleem. Dat geldt ook voor één
- 10 op de tien meisjes. "Het totale alcoholgebruik van de bevolking daalde licht, maar de ontwikkeling van alcoholgebruik onder jongeren is zorgwekkend", aldus de SCP-rapporteurs.

naar: de Volkskrant van 6 september 2005

- noot 1 De *Sociale Staat van Nederland 2005* biedt een beschrijving en analyse van de levensomstandigheden van de Nederlandse samenleving.

tekst 4

Kamer wil leeftijdsgrens alcohol niet optrekken naar 18 jaar

- Van onze verslaggever Marc Peeperkorn**
DEN HAAG - De Tweede Kamer wil de leeftijd voor het mogen kopen van drank niet optrekken naar 18 jaar. Ook andere voorstellen van minister
- 5 Hoogervorst van Volksgezondheid om het drankgebruik onder jongeren te beperken, worden door een Kamermeerderheid als 'te betuttelend' terzijde geschoven.
- 10 **Minister Hoogervorst geïrriteerd door weerstand**
Minister Hoogervorst (VVD) van Volksgezondheid is geïrriteerd door de weerstand die zijn anti-alcohol- en
- 15 -rookbeleid in de Tweede Kamer oproept. Vorig jaar sneuvelde zijn voorstel om de accijns op breezers en bier te verhogen door verzet van VVD, CDA en LPF. "De anti-betuttelings-
- 20 brigade" noemde Hoogervorst deze
- 25 gelegenheidscombinatie onlangs op de Nieuwjaarsreceptie van zijn ministerie. "Ik ben van nature ook niet voor betutteling", voegde de minister daar donderdag aan toe. Maar alcohol-
- 30 misbruik onder jongeren vergt volgens de VVD-minister een duidelijk en hard overheidsoptreden. "Daar hebben ouders dringend behoefte aan."
(...)
- 35 VVD-Kamerlid Schippers noemt het zorgelijk dat "steeds meer 12- en 13-jarigen zich met steeds grotere hoeveelheden drank laten vollopen". Maar een verbod op de verkoop van drank tot 18 jaar acht zij overdreven. "Laten we eerst de leeftijdsgrens van 16 jaar maar eens handhaven voordat we met
- 40 nieuwe, betuttelende maatregelen komen." CDA, D66, PvdA, GroenLinks en SP delen die mening.
(...)

bron: de Volkskrant van 20 januari 2006

tekst 5

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 11 augustus 2006

- Tijdens het algemeen overleg over het alcohol- en tabaksbeleid op 8 juni jl.
- 5 heb ik toegezegd uw Kamer op een aantal punten schriftelijk nader te zullen informeren. In deze brief geef ik op de meeste punten de toegezegde nadere informatie.

Alcoholbeleid

- 10 Verbod op verkoop onder de kostprijs
(...)
Het doel van beide moties, verhoging van de consumentenprijs van alcoholhoudende dranken om zodoende alcoholmisbruik tegen te gaan, spreekt mij aan. Derhalve heb ik mij nogmaals beraden over eventueel te nemen maatregelen.
- 15 Ten eerste valt te denken aan de introductie van een wettelijk verbod op verkoop van alcoholhoudende dranken beneden de kostprijs. Dit leidt onherroepelijk tot een aanzienlijke vermeerdering van de administratieve lasten. (...) Gelet op de discussie over de reductie van de administratieve lasten, acht ik een dergelijk voorstel niet haalbaar.
- 20 Ten tweede valt te denken aan de introductie van wettelijk vastgestelde minimumprijzen voor alcoholhoudende dranken. De Europese Commissie is evenwel van mening dat het invoeren van een minimumprijs voor accijns-
goederen¹⁾ een onterecht gebruik van belastingwetgeving is. Daarom is de
25 Commissie een klachtenprocedure gestart tegen enkele lidstaten die een minimumprijs voor een accijnsgoed hadden geïntroduceerd, zoals Frankrijk, België en Ierland. Zolang hier niet meer duidelijkheid over bestaat, acht ik het niet verstandig een dergelijk voorstel in onze nationale wetgeving op te nemen.
- 30 Ten derde valt te denken aan een structurele verhoging van de prijzen van alcoholhoudende dranken middels verhoging van de accijnzen. Het kabinet heeft zich het afgelopen jaar meermalen ingezet voor een verantwoord pakket aan accijnsvoorstellen. Uw Kamer heeft daar niet mee ingestemd.
- 35 Ten vierde valt te denken aan een verbod op stunts met de prijzen van alcoholhoudende dranken. Ten dele is dit al gerealiseerd via zelfregulering. Zo stelt artikel 20 van de Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken dat reclame waarbij alcoholhoudende drank gratis of tegen minder dan de helft van de normale verkoopprijs aan particulieren wordt aangeboden niet is toegestaan. Daarnaast heeft het Platform Verkoop Alcoholhoudende Dranken voor Thuisgebruik in de huisregels opgenomen dat het gratis of tegen een symbolische vergoeding aanbieden van alcoholhoudende drank niet is

40 toegestaan. Ik ben bereid met de branche in overleg te treden om te bezien of het mogelijk is deze regels aan te scherpen.

(...)

Recent heb ik een voorontwerp van een wetsvoorstel tot wijziging van de Drank- en Horecawet afgerond. Eén van de elementen van dit wetsvoorstel is vereenvoudiging van de Drank- en Horecawetvergunning. Daarnaast heb ik in
45 de wet een coördinatiebepaling opgenomen. Burgemeesters krijgen straks de plicht gelijktijdig te besluiten over de Drank- en Horecawetvergunning en alle andere gemeentelijke horecaverunningen die vereist zijn, zoals een terrasvergunning of een exploitatievergunning.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
J. F. Hoogervorst

*bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 29 894 en 27 565, nr. 13 5
(verkort)*

noot 1 accijnsgoederen: verbruiksgoederen zoals alcohol, tabak, benzine waarop indirect belasting wordt geheven.

tekst 6

Het zuipen wordt ze ingegoten

PETER GIESEN

Nederlandse jongeren zijn de grootste drinkers van Europa. Ze laten de Oostenrijkers en de Belgen met gemak achter zich. Ook de Engelsen en de

5 leren zijn geen partij voor de Nederlandse scholier, blijkt uit cijfers van het European School Project on Alcohol & Drugs.

Maar hoe erg is de situatie nou eigenlijk? “Het wordt vaak wel erg opgeklopt in de media”, zegt psycholoog Haske van der Vorst, die onderzoek doet naar jeugd en alcohol aan de Radboud

10 Universiteit Nijmegen. (...)

15 Maar toch, ook Van der Vorst vindt dat het alcoholgebruik onder scholieren niet gebagatelliseerd moet worden. De drankconsumptie is fors en neemt nog steeds toe, vooral onder 12- tot

20 14-jarigen. (...)

Waarom drinken Nederlandse jongeren zo veel? Simpele economische

factoren spelen een rol, zegt Micha de Winter, hoogleraar pedagogiek aan de

25 Universiteit Utrecht: “In Nederland is drank goedkoop, terwijl jongeren veel geld hebben.” (...)

Dat verklaart niet alles, want in Nederland wordt ook meer gedronken dan in

30 Duitsland, Engeland of andere noordelijke landen waar jongeren ook veel geld hebben. Wat Nederland van

die andere landen onderscheidt, is een libertaire cultuur met een bijbehorende opvoedingsstijl.

Ook jong geweest

“Ouders hebben te snel een houding van: ach, we zijn zelf ook jong geweest”, zegt pedagoog Micha de Winter. “Ze vinden het moeilijk om grenzen te stellen. Kinderen zijn ontzettend mondig, die zeggen meteen: je bent de enige idioot die zegt dat zijn kind om 12 uur thuis moet zijn. Ouders

40 willen geen ruzie en zijn bang om ouderwets gevonden te worden.” (...)

Toch vindt De Winter het te gemakkelijk om alle schuld op de ouders te schuiven. “Opvoeden is ook ingewikkelder geworden. Kinderen hebben veel meer mogelijkheden gekregen. Het aanbod aan verleidingen is enorm.

60 (...)

“In het huidige tijdsgewricht is het modieus alles op eigen verantwoordelijkheid te gooien, maar ouders moeten ook opboksen tegen die industrie. De afgelopen vijf tot tien jaar heeft de drankenindustrie zich specifiek op jongere scholieren gericht, vooral door de introductie van mixdrankjes. Ze kunnen natuurlijk geen reclame maken waarin meisjes van 13 de hoofdrol spelen. Maar de kleurtjes en de sfeer van de marketing zijn helemaal toegesneden op jonge kinderen.” (...)

bron: de Volkskrant van 17 juni 2006

tekst 7

EU verhoogt accijns bier en drank niet

- Brussel - De minimumaccijnzen op bier en gedistilleerd in de Europese Unie gaan niet omhoog. De ministers van Financiën van de 25**
- 5 **EU-landen hebben gisteren unaniem besloten de minimumbedragen niet aan te passen aan de inflatie.** De Europese Commissie had aanvankelijk voorgesteld de minima te
- 10 verhogen met 31 procent. Vooral de bierproducerende landen Duitsland en Tsjechië verzetten zich hevig. (...)
- 15 De verhoging van de minimumaccijnzen zou voor alcohol liefhebbers in Nederland weinig effect hebben gehad. Alleen lightbier, zou 0,4 cent per flesje duurder worden.

bron: Leids Dagblad van 29 november 2006

Opgave 1 Politieke besluitvorming: leeftijdsgrens alcohol omhoog naar 18 jaar?

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Deze casus heeft betrekking op de periode van het kabinet-Balkenende III (juni 2006 - februari 2007). Voormalig minister Hans Hoogervorst (VVD) van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wilde dat de leeftijdsgrens voor het kopen van bier, wijn en mixdrankjes omhoog zou gaan van zestien naar achttien jaar (tekst 1).

Deze maatregel moest een antwoord zijn op verontrustende uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek naar alcoholgebruik onder jongeren (teksten 2 en 3). Tegen het alcoholbeleid van de minister rees verzet, zowel bij maatschappelijke groepen (tekst 1) als bij de Tweede Kamer (tekst 4). De minister heeft hierop gereageerd met een brief aan de Tweede Kamer (tekst 5). De Europese Unie heeft door haar bevoegdheid om de minimumaccijnzen voor drank vast te stellen ook invloed op het alcoholbeleid van de minister (tekst 7). In tekst 6 wordt een analyse gegeven van onder meer de oorzaken van buitensporig alcoholgebruik onder Nederlandse jongeren.

Lees tekst 1 voor de vragen 1 tot en met 4.

Minister Hoogervorst was namens het kabinet-Balkenende III verantwoordelijk voor de volksgezondheid.

Een kabinet heeft verschillende taken in de politieke besluitvorming van een land.

1p 1 Welke taak van een kabinet herken je in tekst 1?

Ook minister Remkes (VVD) van Binnenlandse Zaken werd betrokken bij het overleg (regels 17-19). Het alcoholbeleid heeft betrekking op meer hoofdtaken van de overheid dan de hoofdtaak die de volksgezondheid betreft.

2p 2 Vanwege welke inhoudelijke hoofdtaak van de overheid werd minister Remkes bij dit overleg betrokken?

In tekst 1 keren twee pressiegroepen zich tegen het voorgenomen beleid van de minister (regels 28-40).

2p 3 Noem twee manieren waarop de twee genoemde pressiegroepen in deze fase van de besluitvorming invloed kunnen uitoefenen.

Kenmerken van pressiegroepen zijn dat ze opkomen voor het belang van hun achterban en dat ze proberen de besluitvorming te beïnvloeden zonder zelf deel uit te maken van de besluitvormende organen en dus zonder politieke verantwoordelijkheid te dragen.

2p 4 Welke twee andere kenmerken hebben pressiegroepen zoals genoemd in tekst 1 gemeenschappelijk?

Maak gebruik van de teksten 1 tot en met 3.

Of een maatschappelijk probleem, zoals het alcoholgebruik onder jongeren, op de politieke agenda komt, hangt af van een aantal voorwaarden.

- 3p **5** Aan welke voorwaarden is voldaan volgens de teksten 1, 2 en 3? Noem drie voorwaarden en licht elke voorwaarde toe aan de hand van de teksten.

Lees tekst 4 voor de vragen 6 tot en met 8.

De Tweede Kamer wil de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol niet optrekken naar 18 jaar.

- 1p **6** Welk kenmerk van de parlementaire democratie komt tot uitdrukking in het optreden van de Tweede Kamer in tekst 4?

Zie de regels 10 tot en met 29 van tekst 4.

Minister Hoogervorst zette zich af tegen de gelegenheidscombinatie VVD, CDA en LPF en noemde deze wat spottend de 'anti-betuttelingsbrigade'. Deze minister zegt "van nature ook niet voor betutteling" te zijn.

- 2p **7** Leg deze uitspraak uit en ga in je antwoord uit van de politieke kleur van de minister.

Zie de regels 30 tot en met 40 van tekst 4.

De combinatie van de fracties van CDA, D66, PvdA, GroenLinks en SP deelde de mening van VVD-Kamerlid Schippers dat het ging om betuttelende maatregelen. Ook deze combinatie kan een 'gelegenheidscombinatie' genoemd worden.

- 2p **8** Welke combinatie van fracties van politieke partijen in de Tweede Kamer zorgt er meestal voor dat een minister kan rekenen op steun van de meerderheid van de Tweede Kamer en waarop is deze steun gebaseerd?

Maak gebruik van tekst 5 voor het beantwoorden van de vragen 9 en 10.

Lees tekst 5.

In het systeemmodel van de politieke besluitvorming speelt ook de omgeving van het politieke systeem een rol. In tekst 5 komt de omgeving aan de orde.

- 2p **9** Om welke omgeving gaat het in tekst 5 en welke betekenis heeft die voor de Nederlandse politieke besluitvorming in deze kwestie?

De politieke besluitvorming over het alcoholbeleid speelt zich af in verschillende bestuurslagen.

- 3p **10** Welke drie bestuurslagen herken je in tekst 5? Verwijs per bestuurslaag naar een zinsnede uit de tekst.

Lees tekst 6.

Je kunt een maatschappelijk probleem als het overmatige alcoholgebruik onder jongeren analyseren met behulp van de vier benaderingswijzen van maatschappijleer. Eén van de vier benaderingswijzen is de politiek-juridische benaderingswijze, waaraan vragen worden ontleend als: wat is het bestaande overheidsbeleid en welke voorstellen worden gedaan voor verandering daarvan. Tekst 1 noemt als een mogelijke aanpak het wetsvoorstel tot het verhogen van de leeftijdsgrens voor het gebruik van alcoholische drank naar 18 jaar.

Je kunt een maatschappelijk probleem ook op andere manieren analyseren. Naast de politiek-juridische zijn er nog drie andere benaderingswijzen.

- 4p **11** Noem die drie andere benaderingswijzen. Stel per benaderingswijze een relevante vraag over het probleem van alcoholgebruik onder jongeren en illustreer elke vraag met een citaat uit tekst 6.

Lees tekst 7 voor de vragen 12 en 13.

- 1p **12** Op grond van welk algemeen doel houdt de Europese Unie zich bezig met de accijnzen op bier en gedistilleerde dranken?

Het nemen van besluiten over verhoging van minimumaccijnzen is door de lidstaten overgedragen aan de Europese Unie.

- 2p **13** Welke taak van de Europese Commissie herken je in tekst 7? Noem ook een andere taak van de Europese Commissie.